

Պատմական-գիտական

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՌՆԻՈՅ

Համար 10-րդի էն
տոմ 9-րդ. Պետրոպոլսի

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱՆ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԶԱՐԻ

ԶՄԻՌՆԻՈՅ ԾԱՐԱՐ 6 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ԹԻՒ 1159

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՆՉՂԻՄ. Կառավարութիւնն յայտարար քննարկեցաւ Գերմանիայէն և Ռուսիայէն, որք կը գն կաշտեն նմա թէ քացի զիւանագիտական միջոցներէ Հելլենական խնդիրն լուծելու որ և իցէ փորձ մի անմիջապէս պիտի խղէ Եւրոպական համաձայնութիւնն: Թայմիլ բացատրութեանց նայելով՝ Արևելեան խնդրոյն լուծման համար Անգղիա այն ատեն միայն պիտի դործէ որ ժամանակ որ միւս տեղութիւնք ևս դործաւորին, ըստ որում Անգղիա արեւելից մէջ մասնաւոր չափեր չունի: Պահպանողականք կը շարունակեն իրենց շարժումներն: Բանախօսութիւնք ստեղծ կը լինին Անգղիական արտաքին աշխարհավարութեան եղանակին դէմ: Լորտ Սալիսբըրի բանախօսութեան մի մէջ յայտարարեց ասելով. «Ի նպատակ Յունաստանի որ և իցէ դործութիւնն ի դործ դնեն: Պէտքն ի դաշնագրոյն հակառակ է. վասն որոյ պէտք է Յունաստանի պահանջմանք չափաւորել: Մի և նոյն բացատրութիւնք ևս Գաղղիոյ խորհրդարանաց մէջ ստեղծ կը լինէր: այս ամենն ի նկատի առնելով Պ. Կլեմենթին պարտաւորութեամբ կ'երեւի չափաւորել իւր ընթացքն զոր կը մտաբերէր Արևելեան խնդրոյ մասին:

Արտաքին գործոց նախարար լորտ Կրանֆիլդ Հանլի մէջ ըրած մէկ բանախօսութեամբ յայտնեց թէ՛ Անգղիոյ և Ռուսիոյ մէջ յարաբերութիւնք լաւ և բարեկամական են: Գրեթէ նաև թէ Անգղիական կառավարութիւնն իւր արտաքին աշխարհավարութեան եղանակին վերայ կ'ուզէ յարաւար մնալ նպատակ ունենով իրեն Եւրոպական համաձայնութիւնք հաստատուն պահելը, սակայն խորհելու և դործելու մասին Անգղիա իւր ազատութիւնն անվերապա պահէ իւր բարձր դրից համեմատ զոր ունի ի մէջ ազգաց:

ԳԱՂՂԻՄ. Մերակուտի ժողովոյն մէջ բաւական ջերմ փնտրանքներ մի առթիւ Պուրպուրեան վիքսնիթ Կոնթո յայտարարեց թէ՛ Թուրքիոյ գոյութիւնն ընդհանուր խաղաղութեան

թեան ստատ մնալուն ամենակարեւոր է: Արտաքին գործոց նախարար Պ. Պարթէլլըմի Սէնթ Իլէր ևս յայտնեց թէ Գաղղիա նաւային ցոյցին մասնակցելով խաղաղութեան յարաւարութեանը օգնած եղաւ: Իսկ Յունաստանի համար նոյնը կրկնուելու հարցման պատասխանելը անհանգիստեցուց: Պարթէլլըմի ևս կարծիք յայտնեց թէ Գաղղիա պէտք է չեղօք մնայ Հելլենական խնդրոյ մասին: Իսկ Պ. ալ Ֆրէյսինէ բողոքովն ժխտեց ի նպատակ Յունաստանի նաւային ցոյցի մը կրկնումն: Գրեթէ համիմատ յայտարարութիւններ տեղի ունեցան նաև Երեսփոխանաց ժողովին մէջ, ուր արտաքին գործոց նախարար Պ. Պարթէլլըմի Սէնթ Իլէր յայտնեց թէ խաղաղութեան ամենալաւ երաշխագրութիւնն Գաղղիոյ մասնակցութեամբ Եւրոպական համաձայնութիւնն է, և տեղութեանց բոլոր ջանքերն աւելցնելու նպատակ ուղղելու են: Բանի որ Եւրոպայ թուրքիոյ և Յունաստանի մէջտեղը Պէրլինի վեհաժողովն իւր միջնորդ կացուցած է, վասն որոյ իրաւամբ կ'ազդարարէ Յունաստանի որ պատերազմական դործի չձեռնարկէ, վասն որ այն ժամանակ Եւրոպայ չեղօք պիտի մնայ, և պիտի թողու Յունաստանը իւր կամքին միայն: Պատժական դատարանի կողմէ փոխիլիէն լրագրոյ տնօրէնն Պ. Լէզան, որ միանգամայն երեսփոխան է, և էնթրադիմանի տնօրէն Պ. Հանրի Բոյֆոր 4,000 ֆրանք տուգանք տալու և 8,000 ֆրանք փութարկութեան դատապարտեցան: Պ. Սրտ զարախարն դէմ պարտաւորեցան հրատարակութիւն ըրած լինելուն համար:

ԿՈՅՏՈՆԻՈՅ ԳՈՂԻՄ

Գրեթէ ամբողջութեան մասին թէհրանէն կը ծանուցուի թէ Շէյխ Ռաշիդալլահ կրկին անգամ մատնեց իւր զինուորը քաղաքին 3—4 ժամ մնալով: Եւ թէ յիշեալ ապստամբական բազմ շրջակայ Գուրգ պէշերու հետ բանակցութիւն կ'ընէ, հրաւեր կ'արգայով անոնց որ իրեն հետ միանան որպէս զի առաջիկայ գար

նան սուլի գործելու և յարձակին Պարսկաստանի վերայ:

— Բարձաբարձր Ռուսիոյ և Գրեթէ թէ, որոշումն ըրած է քան ի նշանակու մի մի գոյիլ ի Բրոյ տոտան ու տարածութիւն տեղիկայ փնտարելու և տիրող իրաւութեանց վերայ անհրաժեշտ տեղիկայ իր օգուտէ և արգելոյն Կրան:

— Վեդիկանի գործուն Պ. Կոյսի Եւրոպայն Կրանտի Եւրոպայն իր օգուտէ և արգելոյն Կրան:

— Ռուսիոյ տեղիկայ Կրանտի Եւրոպայն իր օգուտէ և արգելոյն Կրան: Եւ Կրանտի Եւրոպայն իր օգուտէ և արգելոյն Կրան:

— Գրեթէ ամբողջութեան մասին թէհրանէն կը ծանուցուի թէ Շէյխ Ռաշիդալլահ կրկին անգամ մատնեց իւր զինուորը քաղաքին 3—4 ժամ մնալով: Եւ թէ յիշեալ ապստամբական բազմ շրջակայ Գուրգ պէշերու հետ բանակցութիւն կ'ընէ, հրաւեր կ'արգայով անոնց որ իրեն հետ միանան որպէս զի առաջիկայ գար

— Գրեթէ ամբողջութեան մասին թէհրանէն կը ծանուցուի թէ Շէյխ Ռաշիդալլահ կրկին անգամ մատնեց իւր զինուորը քաղաքին 3—4 ժամ մնալով: Եւ թէ յիշեալ ապստամբական բազմ շրջակայ Գուրգ պէշերու հետ բանակցութիւն կ'ընէ, հրաւեր կ'արգայով անոնց որ իրեն հետ միանան որպէս զի առաջիկայ գար

— Մեր նախագահ Սրտ զարախարն դէմ պարտաւորեցան հրատարակութիւն ըրած լինելուն համար:

— Գրեթէ ամբողջութեան մասին թէհրանէն կը ծանուցուի թէ Շէյխ Ռաշիդալլահ կրկին անգամ մատնեց իւր զինուորը քաղաքին 3—4 ժամ մնալով: Եւ թէ յիշեալ ապստամբական բազմ շրջակայ Գուրգ պէշերու հետ բանակցութիւն կ'ընէ, հրաւեր կ'արգայով անոնց որ իրեն հետ միանան որպէս զի առաջիկայ գար

— Մեր նախագահ Սրտ զարախարն դէմ պարտաւորեցան հրատարակութիւն ըրած լինելուն համար:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԶԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԶԱՐԻ

Միտիլի Արշակունի կողմաց մէջ ամենէն զուարճալի և հաճելի գիրք ունեցող կողմն է, Զմիւռնիայէն գրեթէ 7—8 ժամու չափ հեռի:

Օգը լաւ է և առողջարար, հողը շատ արդասաբեր: Բոլոր կողմն ձիւնեւոր ծածկուած է, և զարմանալի երեւոյթ մի կ'ընծայէ ուղեւորին: Կարծես թէ ձիւնապոստը որորան մի է այս երկիրը: Ոչնուազ ցորեան և դարի կ'արտադրէ:

Ընդհանրապէս վաճառականութիւնը ձիւնոյ և օճառի վերայ կը լինի:

Շատ երեւելի Յոյն վաճառականներ կան, որք հազորդակցութիւն ունին Մարսիլիոյ, Կոստանդնուպոլսոյ, Զմիւռնիոյ, Թրիեստի ու Եւրոպայի ուրիշ նաւամատոյցներու հետ:

Միտիլիի նաւամատոյցը կրնամահկանալի էր, որք մի ունի ծովեզերայ տուներով շրջապատու: Մեծ չողենաւք թէ և չեն կրնար ներս մտնել, բայց ընդհանրապէս ցեղանաւք, անագաստանաւք և այլ և այլ նաւակներ կը պատուարուին: Կողմն հարաւակողմն բոլոր վերայ հինգերայ բերք մի կայ մի քանի թնգանութիւնով, և ուրտեղ զորանաւոր կը կենայ: Այս զորանաւոր երկու հարիւր հազիւ կը բաղկանայ և երկու

գնդապետ ունի: Գիշոր անուանալ ծովեզերայ բարձրաւանդակին վերայ կը գտնուի կառավարութեան ապարանը, որոյ պատկից է նաև կառավարիչ Գէմալ պէյի փոքրիկ և անշուք տունը: Կողմն մէջ ամեն ոք համակրութիւն և սէր կը տածէ Գէմալ պէյի վերայ, և ամեն բերան զայն կը գովէ: Վասն զի Գէմալ պէյ հիւրասէր, սակաւապէտ, հեղե քաղցր բնաւորութիւն մի ունի, իւր բոլոր ջանքը ժողովրդեան անգործութեան և բարեկեցութեան համար կը ջոհէ, ուրիշ կառավարիչներու պէս փառաց, համբաւու, հարստութեան և պաշտօնի հետամուտ չէ, իւր փառքը կը կայանայ պարտաւորութիւնը կատարելուն մէջ, իւր այս պաշտօնին մէջ բանասերդութիւնն ալ չմոռնար, այս փառքն ալ կը մշակէ անգաւառ գիւղերէնքը գրեթէ իւր անշուք և պարզ գրաստանով, ուր ամեն կարգի և աստիճանի մարդիկ կը յաճախեն ընդ միշտ: Գէմալ պէյ ծածկեղէն լեզուին և գրականութեան վերայ գերազանց հմտութիւն ունենալէ զատ, ոչնուազ տեղեակ է նաև Յոսեփայի պատմութեան և գրականութեան, և ոչնուազ փութարկութեամբ կը խօսի Յոսեփայի լեզուն: Շատ առատաձեռն է և մարդասէր, ազգատի մը բարիք անելը իրեն մեծ հաճոյք կու տայ: Կողմն ոչ թէ կառավարիչն եղած է այս հռչակաւոր

աքորեայ, այլ բոլոր նախագահը, իւր միջոցաւ օտտիկանութիւնն օրինաւորապէս բարեկարգուած է, և երկու փոքրիկ անտեղութիւն մի չէ լուծած: Իւր տնօրէնը կառավարութեան օրով, միջոցեւ իրեն տնօրէնը մէջ անիշխանութիւնն այն օտտիկանի ծայրագլուցութեան հասած է եղեր որ, մտնուել մարդեք կամ հիւրաստաններ իրենց թանկ նախ կամ դաւաղանք զրկելով կառավարութեան դուռն կը հրամայեն եղեր որ այս լեզվամոյն ինչ յանդարտութեամբ ձգուի: Ոտտիկանութեան տնօրէնը Մէհմետ պէյ անուն կրեալի հաւատարմի մի է, և իւր տրամադրութեան տակ կը վստահին Եւրոպական ձեռնկաղմեղ խումբ մի բոտե-գործակալներ: Հաղարարութեամբ Մէհմետ պէյ կրնայ բոլոր որ իւր պաշտօնին յատուկ մարդն է, իրեն աշխատութեանց առարկայն է միայն կողմն խաղաղութիւնը: Մէհմետ պէյ աշխու բնաւորութեան տէր մէկն է, և ժողով շատ համակրութիւն կ'ունենայ իրեն հետ անտնուած միջոցին:

Ընդհանուր դատաւարի օղենական Գորութիւն է ֆէնտի Պուլլի անէ առ հասարակ տեղացիք գոհ ու երախտապարտ են, որովհետեւ մեր Բարեկամն իւր պաշտօնին մէջ խիստ անաչառ և արդարադատ է, օճաւորութեանց, Կողմնութեանց և ուրիշ յանդանաց համար ուշի ուշով

— Թէ՛հրանէն Անգղիական լրագիրներու քաշուած հեռագրալուրք կը ծանուցանեն թէ՛ Ենթադրուած և իւր մեծ որդին Աստուծոյն իրենց հրամանին ներքեւ գտնուող մարդոց մէկ մասին հետ թուրքիա անցեր են :

— Կոստանդնուպոլսոյ Պարսկական դեսպանատնէն Բարձրագոյն Դրան ծանուցանելով Գրեցոյ Պարսկաստանի մէջ գործած սոսկալի ոճիրներն խնդրել է որ Ենթադրուած և իւր երկու որդիքն ըստ օրինի պատժուին :

— Կ'ըսուի թէ Գերմանական դեսպան Հաճախ կոմսն խորհուրդ տուած է Բարձրագոյն Դրան որ Հելլենական սահմանագծի խնդրոյն դիւրապէս լուծման համար վեց մեծ տէրութեանց միջնորդութիւնը խնդրէ, որով կը յուսացուի թէ թուրքիոյ և Յունաստանի մէջ սպառնացուած պատերազմին առաջին կրնայ առնուիլ: Սակայն ուրիշ հեռագիրք կը ծանուցանեն թէ Հելլենաց Թագաւորն ի պատասխանի տէրութեանց կողմէ իրեն տրուած խրատին որով համբերութիւն կը պատուիրուէր, յայտարարել է Գերմանական դեսպան Պ. Բատովիցի թէ աւելի նախամեծար կը համարի պատերազմը քան ներքին խռովութիւնները, և թէ՛ իրաց այս վիճակին մէջ տակաւին յոյս կը տածէ որ տէրութիւնք՝ պիտի չյապաղին պէտք եղած միջնորդութիւնն ընել: Ասով հանդերձ զինուորական պատրաստութիւնք անդու կը շարունակուին: Կառավարութիւնն հրաման ըրեր է 10 նոր վաշտ կազմել, 40 լաստանաւ, 15 ծովաւաճառական նաւ և 100 զեղարան բանակի: Նաւայողերէ 100 միլիոն ֆրանքի փոխառութիւն մի կնքել փարիզի մեծ պանքաներէն:

— Քիւմէքաւ Ռուս գնդապետը սպաննող վէճի Մէհմէտի մոսպին վիճակը քննելու և տեղեկագիր տալու պաշտօնիւ կազմեալ յանձնախումբն ամիս մը պայմանաժամ խնդրած է իւր քննութիւններն կատարելու համար: Սոյն յանձնախումբն մէջ գտանին Հօպարթ և Պէյքըր փաշայք, որքովէր Մօնթէրի և բաւական զինուորական և քաղաքային բժիշկք:

— Աթրէք անուն չոգենաւն, որ Գաղղիական Ֆրէսինէ ընկերութեան կը պատկանէր, այս վերջերս Մէլանիէն վերադարձաւ միջոցին Լէֆթէրի կողմէն ժայռերուն խրելէ և բաւական օգնութիւններ փութը երթալէ զինի ամբողջովին խորտակուելէ: Բոլոր ուղեւորներն ազատուել են, իսկ վաճառքներէն խիստ քիչ բան:

— Վեհափառ Սուլթանին նախագահութեամբ յատուկ յանձնախումբ մի կազմեալ է Տուլիսեօ:

քննութիւն կ'ընէ և ըստ այնմ պատիժ կու տայ: ամեն բանի մէջ իրեն ուղեցոյց բռնած է մի միայն պետական օրէնքը, և օրինաց առջև մեծ ու պղծիկ չի ողորդ երբէք որ խտրութիւն կամ բացառութիւն մի գործեն: Յանրաւի կամ զրգարտութեամբ բանտարկելոց անմեղութիւններ ստուգելէ ետքը բանտէն կ'արձակէ և այսպէս կարող կը լինի եղած գանգատներուն առջևն առնելու: Երկրակայ գիւղերու մէջ կատարուած փոքրիկ յանցանքներն անգամ իրեն նկատողութեան չեն վերաբեր, անձամբ կ'երթայ և պէտք եղած քննութիւններն ընելէ վերջը յանցապարտները ի Միտիլի բերել կու տայ հարկ ու պատշաճ գործադրելու համար:

Օրն ի բուն կ'աշխատի, ամեն ջանք և աշխատութիւն կը զոհէ կառավարութեան գործոց ուղղութիւն և կանոնաւորութիւն տալու համար: Գեղիկներն ընդ միշտ կը յորդորէ որ իրենց պաշտօնին մէջ անվրէպ, ճշգրտապէս և աշխատող լինին, սպառնալով որ եթէ փոքրիկ զանցառութիւն մի ընեն՝ պիտի արձակէ զիրենք իրենց պաշտօնէն: Տեղացիք շատ ուրախ են որ կառավարութեան քով Պոլսի Յունական թաղութիւն էֆէնտի պէս պաշտօնեայ մի կարգուած է հասարակութեան գործերը տեսնելու համար, և մեծ յոյս ունին որ իր օրով Միտիլի մէջ կանոնաւորութիւնն աւելի պիտի հաստատի, երբ միւս կողմէ ոստիկանութիւնն ալ իւր աշակցութիւնը

յէն գաղթող իսլամ ժողովրդեան օգնութեան համար: Սոյն յանձնախումբի անգամք են կաղի Ահմէտ Մուխթար փաշա, Նուսրէթ փաշա, Էտհեմ փաշա, Վէլի Ռիզա փաշա, Գաղաղեան Յակոբ էֆէնտի և այլ բարձրաստիճան Անձինք: Սոյն յանձնախումբին առաջին գործը պիտի լինի, կ'ըսուի, Օսմանեան ազգին գիմել և դրամական նպաստ խնդրել յիշեալ գաղթականաց տեղաւորման ծախսոց համար: Յանձնախումբին մի ուրիշ որոշումն է որ սոյն գաղթականք յԱլպանիա գտնուած կայսերական ագարակներուն մէջ տեղաւորուին:

— Յայտնի է որ Միտիլի մէջ այս վերջերս պատահած դէպքն բաւական կարեւորութիւն առնուիսկաւ: Յիշեալ դէպքին համառօտ պատմութիւնն է այս: Մի քանի իտալացի ձկնորսք Օսմանեան Արշիպելագոսի կուսակալութեան ըստ օրինի արտօնագիր ունեւել Միտիլի շրջակայ ծովափունքը ձկնորսութիւն կ'ընէին: Տիմիթրիօս Լամպրիտիս անուն Յոյն քառասնի չափ գիւղացիներ թեւադրելով կը զրկէ զանոնք որ իտալացի ձկնորսները վանեն: Ձկնորսք իմացնելով նոցա թէ իրենք օրինաւոր արտօնագիր ունին, ուստի և իրենց իրաւունքն է ձկնորսութիւն ընել, գիւղացիք մօտիկ չեն ընել և կ'ըսէին չհրացան պարպել ձկնորսաց վերայ: Իտալացիք տեղական կառավարութեան կը բողոքեն, բայց օգուտ մի չեն տեսներ: որովհետեւ, կ'ըսէ իտալական Հիւպատոսն, կղզւոյն կառավարիչն մասնաւոր բարեկամութիւն ունի եղբր յիշեալ Տիմիթրիօս Լամպրիտիս հետ: Սակայն Հիւպատոսին սոյն յայտարարութեան ներհակ վերջին լուրերն ծանուցին թէ Տիմիթրիօս Լամպրիտիս ձերբակալուած է:

— Վեց տէրութեանց Գերմանք հաւաքական ծանուցագրով մի առաջարկել են Բարձրագոյն Դրան որ յանձնաժողովի կազմուի, որոյ պաշտօնն պէտք է լինի որչափ այն սահմանագիծն որոյ կտրուորութիւնն պարի եղած է Տուլիսեան Մօնթէնէկոյի յանձնուելուն վրայ:

— Զմիւռնիայէն յԱլպոն հաստատուած երկաթուղւոյն գիծը մինչև Սէրայ—Քէօյ յառաջացնելու և նոյն երկաթուղւոյն թուրքալը ըսուած կայարանէն սկսեալ Պայընտընէ և ուրիշ մի քանի կարեւորութիւն ունեցող տեղերէ անցնելով դէպ ի թիւէ գիծ մի ևս հաստատելու համար արգէն եղած որոշման գործադիր տեսուչ Կարգեցաւ Բէշտապէ, որ 24 տարի առաջ յիշեալ երկաթուղւոյն և յետոյ Զմիւռնիայէն Գասպազ գնացող երկաթուղւոյն հաստատութեան վերայ կայսերական տեսուչ կարգուած էր:

չինայէ Յարութիւն էֆէնտի ջանքերուն, Կառավարութիւնն իրեն յատուկ բժիշկ մ'առնել, որքով որ Պարթիլին որ քաղցրաբարոյ և իւր արհեստին հմուտ ու գործունեայ մարդ մի է: Իւր պաշտօնն է կղզւոյն բուսային և կենդանային դասերու վերայ ճարակուած անտեսուն կամ հիւանդութեանց առաջին առնուլ և անմիջական դարմաններ գործադրել: Եղբունական գէպքերու մէջ ալ քննութիւններ, վերաբուժական գործողութիւններ կը կատարէ, և տեղեկագրով մի կառավարութեան կը ծանուցանէ իւր քննութեանց արդիւնքը:

Յոյն երիտասարդութիւնը հոս աշխատանքի վիճակ մի ունի: շատ քաղաքակիրթ, ուսեալ, արհեստագէտ և բանիբուն երիտասարդներ կան, որք իրենց անձնական զբաղմանց հետ միասին չեն մոռնար նաև հայրենաց և ազգին համար ալ զբաղիլ: Ծովեղբրք կողմն եռայարկ շէնք մի կայ, որոյ երկույսր կը վեց անուղղակի տրոց մաքսատունն է: Իսկ ամենէ բարձր յարկը, որ ծովահայաց խիստ զուարճալի դէրք մի ունի, Յունաց ընթերցատունն կամ իրենց ասուածքով չէրպէն է: Կոստանդնուպոլսոյ մէջ հրատարակուած ամեն տեսակ Յունական լրագիրներ, ինչպէս նաև ֆար Խիւ Պոսթօր լրագիրը, ֆարիզի մէջ հրատարակուող իլիւսթրացիոն պատկերազարդ հանդէսը և ըլլիւ տէ տէօ Մօնտ անուն բանասիրական և գիտական կիսամսեայ

— Հեռեւալը կը կարգաւոր Մասիս լրագրոյ 2,278 թուոյն մէջ:

Հայկական քաղութեան մէկ ակներև վորձն այս օրերս բաւական կ'ըզբաղեցնէ Բերայի և Կ. Պոլսոյ հասարակութեանց միտքը: Ժամանակէ մ'ի վեր մայրաքաղաքի մէջ Պ. Տոպլիէ առնամբ Գաղղիացի հռչակաւոր ըմբիշ մը կը գտնուի, որ մինչև ցարդ իւր դէմն ելած տեղացի և օտարազգի բոլոր ըմբիշներն զգետնած է: Երբեմն ըմբշութիւն ըրած բեռնակիր Սիմօն անուն Սերաստացի Հայու մը համբաւն այս Գաղղիացւոյն ականջն հասնելով, կ'ուզէ մրցիլ անոր հետ, և նախ ինչինչ խոստումներով արեւելեան ըմբշութիւն կը սովոր պարզամիտ բեռնակրէն: Սոյն երկու ըմբիշք հինգ շաբթի գիշեր Գոնքորտիայի թատրոնին մէջ ճակատեցան ի ներկայութեան խուռն բազմութեան մը: Պ. Սիմօն իւր հակառակորդը վերցուցածին պէս օղին և երկրին մէջ տեղը հետաքրքրական դէրք մը տուաւ անոր, և հանգիստականայ հարցնելէ յետոյ թէ մը կողմը պէտք է նետել այս աւերող բեռը, գլորեց բակին վրայ նետեց զՊ. Տոպլիէ: Սա աւարկեց թէ արեւելեան եղանակաւ մրցած էին: Բայց եւրոպական մրցման ժամանակ ալ, Պ. Սիմօն բռնեց նետեց իւր հակառակորդն, որ օղին մէջ ծածանած միջոցին գնաց թատրոնին ակտներուն վրայ ինկաւ: Հանդիսականք բուռն ծափահարութեամբ ողջունեցին Հայ կտրիճը: Մեք ևս կը ծափահարեմք սա մասնաւոր նկատողութեամբ թէ մինչդեռ Պ. Տոպլիէ լաւ սնած քաջամարտ ըմբիշ մ'էր, Պ. Սիմօն պանիր հացով ապրող բեռնակիր մ'է, որ երկար ժամանակէ ի վեր ըմբշութեան աւելի կենսական խնդրով մը կ'ըզբաղի:

Կը լսեմք թէ Պ. Սիմօնի առաջարկուել է անգամ մը դիտմամբ յաղթուիլ Պ. Տոպլիէէն, փոխարէն ստանալով 50 ոսկի: Թէ՛ այսպիսի ստորանութեան մ'առաջին առնուլ և թէ խեղճ բեռնակիրը քաջալերելու համար, ի նպաստ անոր հանգանակութիւն մը բացուած է, որուն կը վերաբերի հեռեւալը նամակը զոր ստացանք այս առաւօտ:

... Տէր,

Հաճեցէք Զեր պատուական թերթին միջոցաւ ծանուցանել բովանդակ Հայոց թէ միւսիւ Տուպլիէ վիննաւաստներորդ քարու Հերակլէս անուանեալ Գաղղիացին վար նետող մեծահամբաւ Հայ Պ. Սիմօն ըմբշին օգնութիւն մը ըլլալու նպատակաւ հանգանակութիւն մը բացուած է հետեւեալ տեղերն:

Ղալաթա Ատա խան, թիւ 9, Յովհաննէս Էֆէնտի Արշակունիի սենեակը, և

հանդէսը կը գտնուին: և ուր կը յաճախեն ամեն օր վաճառականք, գրագիրք և ուսումնականք կարգալու համար: Գիշերները նոյնպէս մինչև ըստ եւրոպացւոց ժամը 11 բաց է այս քլիւպը: Զատ սենեկի մէջ գրագարան մ'առնին, ուր տալիս փութած են օգտակար մատնանք Գաղղիացի, Յունացի և իտալացի լեզուաւ: Միտիլիի պէս փոքրիկ կղզւոյ մի Յոյն ընթերցատան և Յոյն հասարակութեան այս աստիճան ընթերցասիրութեան կարի նախանձելի վիճակը տեսնելով, մեր Զմիւռնիոյ ընթերցատան և մեր լայնոց ընթերցասիրութեան յետագէտ վիճակը միտքս ընկաւ, և չկրցայ զբացած վիշտս ծածկել: Ինձ այնպէս եկաւ որ թէ զպրոցաց, թէ ընթերցատանց և թէ այլ յառաջադիմական հաստատութեանց մասին Զմիւռնացի Հայք պիտի չկրնան բաղդատութեան մանեղ Միտիլիի Յոյն հասարակութեան հետ անգամ:

Յոյն Միտիլիի մէջ բարեկարգ և արդիւնաւոր ուսումնարան մի ունենալէ զատ, կղզւոյն վաթսունէ տեւի գիւղերուն մէջ ալ նախակրթարաններ ունին, և այս նախակրթարանաց վարժապետներու մեծ մասն կոստանդնուպոլսոյ Յունաց վարժապետական ակումբը կը զրկէ:

Միտիլիի գլխաւոր գիւղերն են հետեւեալները: Ալպսոս, Անամաթօ, Սքունտա, Իբիօս, Քաթօթրիօս, Քիւրամիս, Գոմիլ, Փիեէի, Ֆէրմի, Միտիլի, Մանտամանտա, Սքամեա,

Կլավանի խան, թիւ 8, Գեորգ Եփէնտի փո-
մեանի սենեակը :
Նոյեմբեր, 1880 Մնամ յարգանք
Ղալաթիա : Տիգրան Զօրայեան :

ԱԶԳԱՅԻՆ

Կեդրոնական Ազգային ժողովն, հանրական
գործող լարուող տեսչութեան, և վարչական
գործող արագ շարժում և աւելի կանոնաւոր
ուղղութիւն մի տալու նպատակաւ ասկէ առաջ
լուր Զոր. նիստին մէջ քուէարկութեամբ նոր
որէնք մի հաստատած էր որոյ տրամադրու-
թեանց համեմատ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն
վարչական նոր խորհուրդն կազմելով այժմ յիշ-
եալ խորհրդոյ կազմուած լինելն և Կ.Պոլսոյ թա-
ղական խորհրդոյ նոր խորհուրդին հետ ազգայ-
ին գործողութեանց մասին ունենալու յախ-
բերութիւններն զեկուցանող Շրջաբերականներ
յուզարկած է համայն թաղական խորհրդոյ :
Յիշեալ վարչական նորակազմ խորհրդոյ ան-
դամներն են .—

1. Գեորգ Մատթէոս եպիսկոպոս իզմիրեան ,
խորհրդական կրօնական գործող :
2. Մեծ.Միքայէլ Եփ.Մովսէսեան , խորհրդական յա-
րաբերական գործող :
3. Մեծ.Տիգրան Եփ. Եւստոֆեան , խորհրդական
ներքին գործող :
4. Մեծ. Սերովբէ Եփ. Աղնաւոր , խորհրդական
դատական գործող :
5. Մեծ.Միքայէլ Եփ.Մամիկոնեան , խորհրդական
կրթական գործող :
6. Մեծ.Գարեգին Եփ. Մէլիքեան , խորհրդական
տնտեսական գործող :

—Եկեղեցական և վանական կալուածոց ար-
քունի տրոյց մոտին Պատրիարքարանն Բ.Դրան
հետ բանակցութեան մտած լինելով, այժմ Բ.
Դրան պատասխանել է թէ՛ որոշուած է տուրք
չառնուլ միայն այն տեսակ կալուածքներէ ու-
շէնքերէ որք ոչ տարեկան և ոչ ամսական եկա-
մուտք մի չեն բերեր, ինչպէս են եկեղեցիք,
վարժարանք, վանք, հիւանդանոցք և այլ սոցա
նմանք :

—Յաւօք սրտի կարգացինք Մասիս լրագրի 2
779 թուոյն մէջ իւր միամենայ դադարման հա-
մար լրագրական վերատեսչութեան կողմանէ ի-
րեն զրկուած պաշտօնական զեկուցումը, և նոյ-
նին վրայ խմբագրական գիտողութիւններն, որք
ուշադրութեան արժանի են :

—Զմիւռնիոյ գաւառական ժողովն իւր 19րդ-

նիստն դումարեյ անցեալ նոյ.25 երեքշաբթի օ-
րը ընդ նախագահութեամբ Գեոր.Ս. Առաջնորդ-
Հոր և տեսչականութեամբ Պ.Գրիգորի Չիլին-
կիրեան, Ատեանը բացուեցաւ ժամը 4 1/2 ին և
վակեցաւ 6 ին. Օրակարգին նախադաս խնդիրն
էր, ազգ.եկեղեցոյցի հաւասարակշռութիւն, որ-
ոյ մասին եղած խորհրդակցութիւնք սա կէտին
յանգեցան թէ՛ ազգային արկղին վրայ ծանրա-
ցող տոկոսաւոր պարտուէք բարձման կամ դոնէ
թեթեւացման համար արագ և գործունեայ
հոգատարութիւն լինելանհրաժեշտ է : Վասն-
որոյ և դաւառ. ժողովն ազգային պարտուէք բարձ-
ման յանձնաժողով մի կազմեց, պաշտօն տալով
նմա որ սոյն ամենակարեւոր խնդիրն ըստ ամե-
նայն հանգամանաց քննեն, խորհրդակցեն, և
ազգ.պարտուէք բարձման կամ թեթեւացման
միջոցներ գտնելով իրենց աշխատութեան ար-
դիւնքն տեղեկագրեն դաւառ. ժողովոյն :

Ազգ. պարտուէք բարձման նորակազմ յանձնա-
ժողովոյ անդամքն են

Գեոր.Առաջնորդ Ս.Հար,

Մեծ.Մ. Կարապետ Ա. Սպարթալեան

« Մ. Գեորգ Ակասեան

« Յովհաննէս Զաքրեան

« Ստեփան Վարպետեան

« Մերկեր Մերկերեան

Սոյն նորակազմ յանձնաժողովն արդէն իւր
առաջին նիստն ըրաւ :

—Ազգ.վարչութիւնն գովանի գործունէութե-
ամբ կ'աշխատի Հաւաստանի սովելոյցի նպաստ
Ձրդ. հանգանակութեան գործն յառաջացնել
և արդիւնաւորել : Գեոր.Առաջնորդ Ս.Հայրն Հայ-
աստանի սովելոյց աղէտակի վիճակն նկարագրե-
լով ազգ.ու քարոզիչութեամբ Սթեփեղեցւոյ մէջ,
յիշեցնելով համայն ժողովրդեան իրենց մեծ
պարտականութիւնն առ սովատանջ եղբարս որ,
թէ՛ կրօնական, թէ՛ մարդասիրական և թէ՛ ազ-
գասիրական սուրբ պարտաւորութիւն մի է :

Ազգ.վարչութիւնն փութաց տիկնայց մասնա-
խումբ մի կազմել որք պաշտօն ունին արժ. տր-
դաւիթ և տր. Դաւենիկ հոգեւոր. քահանայից
հետ շրջագայելով ողորմասիրտ անկնայց նուիրա-
տուութիւններն ժողովել և յանձնել իւր. վար-
չութեան :

Յիշեալ տիկնայց մասնախումբն անդամքն են .

Երեցակին տր.Աւետիս քահանայի

Հռիփսիմէ Յ.Սիմեոն քահանայ

Մարիցա Նահիկեան

Զափնա Ալէքսանեան

Ազգ.վարչութիւնն փութաց նոյնպէս հրաւի-
րել իւր նիստին ազգային արհեստաւորաց մեծե-
րէն իւրաքանչիւրն, և յորդորեց որ նոյն ար-

կը փափաքէինք որ փոքրիկ Հայ դաշտակա-
նութիւն մ'ալ հաստատուէր սոյն կղզւոյն մէջ.
և այս բանին համար, ինչպէս որ ուշով քննե-
ցինք, շահաւէտ և օգտակար գործեր չեն պակ-
սիր մերայնոց :

Այս դաշտականութեան կրնան ոյժ տալ
Զմիւռնացի Հայք, եթէ առեւտրական գործե-
րու, ինչպէս մանիֆաթուրայի, չուսայի և ու-
րիշ մանր մունր ապրանքներու ճիւղմը հաստա-
տեն հոն :

Երբ այս դաշտականութիւնն իրականայ, ի
հարկէ քահանայ մ'ալ կը զրկուի հոն, և քիչ
ժամանակի մէջ փոքրիկ մատուռ մ'ալ չլինուե-
լով՝ նոյն տեղի ազգայինք զուրկ չեն մնար հո-
գեւոր միջիմարութիւններէ. վասն զի, ինչպէս
որ քանի մը հոգիներէ լսեցինք, երբեմն մահա-
մերձ հիւանդ և մեռեալներ կը պատահին և
անոնց հոգը Յոյն քահանայք կը կատարեն :

Զմուռնամ ըսելու որ մեր բարեկամ Յարու-
թիւն Եփէնտի Պոսպիեան շատ հոգ կը տանի
որ փոքրիկ դաշտականութիւն մի հաստատուի
հոն Հայերէն որ ապագային շատ կը զարգանայ,
և այս բանին վերայ ստեպ մեզի հետ խորհրդա-
կցած է :

Մեծ յոյս ունիմք որ մեր առեւտրոյ ներհուն և
բանիւրուն ազգայինք այս խորհուրդէն օգուտ
կը քաղեն :

Զմիւռնիա, Նոյեմբեր 1880 :

Յ. Բ.

հետի պատկանեալ ամեն ազգային և թէ՛ հետ-
է՛ նոյն իսկ օտարազգի ողորմասիրտ անասներէ
ժողովն սովելոյց նպատակներ և բերեն յանձնեն
Ազգ.վարչութեան Ազգային արհեստաւորներէն
այս կարեւոր գործին համար աշխատելու հրա-
ւերաւ բարեսէր անձինքն են .—

Պ. Սովսէս Եանրքեայեան

Պ. Մեսրոպ Ղազարոսեան

Պ. Խաչատուր Էօտէմիշլի

Պ. Սիմօն Թէքլըբեան

Պ. Աբրահամ Պէրդամալեան

Պ. Պաղտատար Ճէրմակեան

Պ. Առաքել Կէօմէքիզեան

Պ. Մկրտիչ Եսայեան

Պ. Յարութիւն Կողկոզեան

Թէ՛ սոյն յարգելի Արհեստաւորաց և թէ՛ վի-
րոյիչեալ ճիկնայց յանձնեցան պաշտօնական նուիր-
ատութեւ բաւական քանակութեամբ ըստ հրա-
հանգի կեդրոնական յանձնաժողովոյն :

Նոյնպէս Ազգային վարչութիւնն արժանապա-
տիւ տէր Յովհաննէս քահանայ Միտասեանը և
Մեծ. Պ. Ստեփան Աղաճանեանը կարգեց ի պաշ-
տօն շրջագայելոյ առ վաճառականս որպէս զի
հաւաքեն և նոցա նուիրատուութիւնք և յանձ-
նեն Ազգային վարչութեան : Սոցա ևս յանձնե-
ցան բաւական նուիրատուութիւնք :

Ազգային վարչութիւնն փութաց նաեւ յատուկ
գիրքով ըստ բաւականի պաշտօնական նուիրա-
տութեւ յուղարկել քաղաքիս ազգային բարեգոր-
ծական ընկերութեանց որք են Աղքատասիրաց
բազմամեայ և բազմօգուտ ընկերութիւնն, Սիւ-
նեայ՝ հին անուամբ նորոգ սկսուած ընկերու-
թիւնն և Անձնուէր ազգ.օգուտ ընկերութիւնն :

— Ազգային վարչութեան՝ երուսաղէմի պար-
տուէք բարձման խնդրոյն համար աշխատաւորութ-
գործողութիւնքն ևս յաջորդ. թերթով պիտի
ժանուցանեմք :

— Ազգային վարչութիւնն քաղցր պարտաւո-
րութիւն մի կատարեց այս օրերս յատուկ Հնոր-
հակալութեան գիր ուղղելով առ մեծապատիւ
Եսայեան եղբարս Յակոբ և Ստեփան աղայս,
որք ըստ բնարոյս բարեպաշտութեան իւրեանց
անձնական ծախիւք ի գլուխ հանեցին Պոսթո-
վոյի եկեղեցւոյ՝ վերջին մեծ գետնաշարժէն
պատճառուած աւերմանց նորոգութիւնն մեծա-
ծախ և վայելչազարդ յորինուածովք : Մեծապա-
տիւ եղբարք Եսայեան յիշեալսուրբ եկեղեցւոյ
կից գեղեցկաչէն զանգակատուն մի ևս ի հիման
նորոգ կառուցին : Այսօրինակ բարեպաշտական
առատաձեռնութիւնք ևս ազգային մեծ գոհու-
նակութեան արժանաւոր են : Յիշատակել ար-
ժան է զի մեծապատիւ Եսայեան եղբարք յիշեալ
եկեղեցւոյ վերայ ի բնէ անտի յատուկ խնամք
և հոգատարութիւններ ըրած են :

— Ըստ որոշման Գաւառական ժողովոյ՝ Ազգա-
յին վարչութիւնն շրջաբերական գիրք ուղղեց
առ այն ազգայինս որք ղինուորական տրոյց մնա-
ցորդ պարտք ունին Տաճկաց 1285 թուականէն
սկսեալ մինչ 1294 թուականը, զոր գայմէսով
վճարելու համար կարճատեւ արտօնութիւն մի
չնորհուած է տեղական կառավարութեան, նաեւ
պարտք ունին Տաճկաց 1295 թուին տուրքի հա-
շուէն, և որոյ մասին յայտարարուած է որ հինգ-
նոցը 100 փարայէն պիտի վճարուի ըստ պաշտօ-
նական հրահանգին : Ազգային վարչութիւնն յի-
շեալ շրջաբերական գրով կ'իմացընէ ամեն
պարտք ունեցող ազգայնոց որ Բարձրագոյն
Դռնէն եկած և տեղական կառավարութեան
միջոցաւ Ազգային վարչութեան հաղորդուած
հրամանագրոյն համեմատ ամեն ոք փութայ իւր
պարտքը վճարելու մինչև ներկայ Դեկտեմբեր
ամսոյս վերջին օրը, և իւր անունը մնացորդ
պարտուէք տուածքէն շնչելու, վասն զի յիշեալ
պայմանաժամէն զինի Ազգ. վարչութիւնն պար-
տաւորուած է պարտուէք մնացորդը վճարողան-
ձանց անուններու ցուցակը, ըստ պահանջման
Բարձրագոյն Դրան հրամանագրոյն, տեղական
կառավարութեան յանձնել :

Տարակոյս չկայ որ ամեն ազգայինք իւրեանց
օգուտն ու պատիւը մտածելով պէտք է վճարեն
իւրեանց պարտքն որոշեալ պայմանաժամու
լրանալէն առաջ :

Եռ, Գափի, Եէլա, Մօլու, փախսմաթափօ,
վաթուսօս, Էրէսօս, Գուսթարա, փէթրա, Գա-
լօնիա, Աղրա, Գէլանիա, Անէմաթիա, Մուսու-
թափօ, և այլն : Կղզւոյն և շրջակայ գիւղորէից
մէջ երեսունի չափ ալ Հայեր կան, մէկ մասն
կոստանդնուպոլսեցի, մէկ մասն Զմիւռնացի և
մաս մ'ալ վանցի ու կարնեցի : Կոստանդնու-
պոլսեցի Հայերէ մի քանին Գէմալպէյի քով զա-
նազան կարգի պաշտօններ ունին, ոմանք ալ
կառավարութեան տասանորդական (աշար) գոր-
ծերու վրայ կ'ըզբաղին : Կարնեցի և վանցի
Հայերն ալ իւր հանելու գործարանաց և մաքսի
մէջ կ'աշխատին :

Զեթի, օճաւի՛ն ցորենի գործարաններն օր
ըստ օրէ կը շատանան յինչպէս որ իմ հոն գտնուած
միջոյիս բերդին ծովեղերեայ կողմն նոր եռա-
յարկ գործարանի մը բացման համար էսը կ'աշա-
ղեցին :

Միտիլիէի մէջ Յոյնք երկու եկեղեցի ունին .
որոցմէ մին քարուկիր, բաւական մեծ ու շքեղ
է : Լատինական եկեղեցի մ'ալ կայ, Կղզւոյն
բնակիչք շրջակայիւք հանդերձ 100.000 հոգւոյ
չափ կը հաշուին, որոց 90.000ը Յոյն են և գրե-
թէ 10.000ը Տաճիկ : Քէմալ պէյի շնորհիւ ու
ջանքով Տաճիկներն ալ երկուսեւ դպրոց ունին
նորայէն, ուր առաջին անգամ տեսի Եւրոպա-
կան ձևով դրասեղաններ և ուրիշ ուսմանց վե-
րաբերեալ զանազան գործիք ու գրեանքք :

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐՇԱՆՈՒՍՈՅ ԱՐԱՐԱՅԵՅ